

สภาพทั่วไปของจังหวัดนราธิวาส

ประวัติความเป็นมา

จังหวัดนราธิวาสเดิมเป็นหมู่บ้านชื่อว่า "มะนารอ" ขึ้นอยู่กับเมืองสายบุรี ต่อมาได้โอนไปขึ้นกับเมืองระแงะ ซึ่งเป็นเมืองหนึ่งในการปกครองบริเวณ 7 หัวเมือง มีประวัติความเป็นมาโดยสังเขปต่อไปนี้

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก (รัชกาลที่ 1) แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ได้แบ่งอาณาเขตเมืองปัตตานีออกเป็น 7 หัวเมือง คือ เมืองปัตตานี เมืองหนองจิก เมืองยะลา เมืองรามัญ เมืองระแงะ เมืองสายบุรี และเมืองยะหริ่ง โดยมีเจ้าเมืองเป็นผู้ปกครอง

ต่อมาในปี พ.ศ. 2444 (รศ.120) ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชการที่ 5) ได้เปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นแบบมณฑลเทศาภิบาล และให้หัวเมืองทั้ง 7 อยู่ในความปกครองของเทศาภิบาล ครั้นถึงปี พ.ศ. 2449 (รศ.125) ได้โปรดเกล้าฯ ให้ยุบหัวเมืองทั้ง 7 เหลือแค่ 4 หัวเมือง ขึ้นอยู่กับมณฑลปัตตานี คือ รวมเมืองหนองจิก ยะหริ่ง และปัตตานี เป็นเมืองปัตตานี รวมเมืองรามัญ และยะลา เป็นเมืองยะลา และเมืองระแงะ เมืองสายบุรี ก็ให้คงสภาพเดิมต่อไป

สำหรับหมู่บ้านมะนารอ เดิมขึ้นอยู่กับเมืองสายบุรี และภายหลังได้โอนมาขึ้นกับเมืองระแงะ แต่เนื่องจากหมู่บ้านมะนารอ มีความเจริญและเป็นชุมชนที่หนาแน่นมากกว่าตัวเมืองระแงะ จึงได้ย้ายศาลาว่าการเมืองระแงะมาตั้งที่บ้านมะนารอ และยกฐานะขึ้นเป็นเมืองบางนรา แล้วเปลี่ยนชื่อเมืองบางนราเป็นเมือง "นราธิวาส" เมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2458 ซึ่งแปลว่า ที่อยู่ของคนดี

เมื่อได้ตราพระราชบัญญัติว่าด้วยระเบียบบริหารแห่งราชอาณาจักรสยามขึ้นใน ปี พ.ศ. 2476 เมืองนครราชสีมา จึงได้รับการจัดตั้งเป็นจังหวัดนครราชสีมาตั้งแต่บัดนั้น เป็นต้นมา

ที่ตั้งและอาณาเขต

จังหวัดนครราชสีมา เป็นจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีเนื้อที่ทั้งหมด 4,475.430 ตารางกิโลเมตร ตั้งอยู่บนฝั่งทะเลด้านตะวันออกของแหลมมลายู มีภูเขาหนาแน่นทางแถบทิศตะวันตกเฉียงใต้ จุดเทือกเขาสนกาลาศิริ ซึ่งเป็นแนวกันพรมแดนไทย-มาเลเซีย ห่างจากกรุงเทพมหานคร โดยทางรถยนต์ประมาณ 1,473 กิโลเมตร และโดยทางรถไฟประมาณ 1,116 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดและประเทศใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ	จด	จังหวัดปัตตานีและอำเภอไทย
ทิศตะวันออก	จด	อำเภอไทยและประเทศมาเลเซีย
ทิศใต้	จด	ประเทศมาเลเซีย
ทิศตะวันตก	จด	จังหวัดยะลา

ลักษณะภูมิประเทศ

สภาพภูมิประเทศทั่วไป เป็นป่าและภูเขาประมาณ 2/3 ของพื้นที่ทั้งหมด ลักษณะของพื้นที่ลาดเอียง จากทิศตะวันตกไปทิศตะวันออก พื้นที่ราบส่วนใหญ่อยู่บริเวณติดต่อกับอำเภอไทย และที่ราบลุ่มแม่น้ำ 4 สาย คือ แม่น้ำสายบุรี แม่น้ำบางนรา แม่น้ำตาไกย และแม่น้ำสุโขง-โกลก มีพื้นที่เป็นพรุ ประมาณ 320,000 ไร่

จังหวัดนครราชสีมา มีลำน้ำที่สำคัญเพียง 4 สาย คือ

- แม่น้ำบางนรา รับน้ำมาจากคลองสุโขงปาดิ และคลองต้นหยงมัส ไหลผ่านท้องที่อำเภอตาไกย อำเภอสุโขงปาดิ อำเภอระแงะ แล้วไหลลงสู่ทะเลที่อำเภอเมืองนครราชสีมา

- แม่น้ำสายบุรี ต้นน้ำเริ่มจากอำเภอสุคีริน ไหลผ่านกิ่งอำเภอจะแนะ อำเภอศรีสาคร อำเภอเรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส และอำเภอรามัญ จังหวัดยะลา แล้วไหลลงสู่ทะเลที่อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี

- แม่น้ำตากใบ เป็นแม่น้ำที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงกระแสน้ำในทะเล ประกอบกับคลื่นได้พัดทรายเข้าหาฝั่ง ทำให้เกิดเป็นสันทราย ส่วนภายในยังลึกเป็นแนวยาว จึงเกิดเป็นแม่น้ำยาวประมาณ 14 กิโลเมตร อยู่ชายฝั่งตะวันออกในท้องที่ตำบลเจ๊ะเท และตำบลไพรวัน อำเภอตากใบ

- แม่น้ำสุโขงไกลก เป็นแม่น้ำกั้นพรมแดนไทย-มาเลเซีย ต้นน้ำอยู่ในท้องที่อำเภอสุคีริน ไหลผ่านอำเภอแว้ง อำเภอสุโขง-ไกลก แล้วไหลลงสู่ทะเลที่อำเภอตากใบ

ลักษณะภูมิอากาศ

จังหวัดนราธิวาส มีภูมิอากาศแบบร้อนชื้น และมีเพียง 2 ฤดู คือ ฤดูร้อน (มีนาคม-มิถุนายน) และฤดูฝน (กรกฎาคม - กุมภาพันธ์) ของปีถัดไป ช่วงที่ฝนตกชุกมากที่สุด คือ ช่วงระหว่างเดือนพฤศจิกายน - ธันวาคม และปริมาณน้ำฝนโดยเฉลี่ยต่อปีประมาณ 2,500 มิลลิเมตร อุณหภูมิในจังหวัดจะไม่แตกต่างกันมากนัก คือ ระหว่าง 27-29 องศาเซลเซียส

ลักษณะทางสังคม

ประชากรมีทั้งหมด 515,482 คน (กันยายน 30) เป็นชาย 229,113 คน และหญิง 286,369 คน มีประมาณ 88,828 หลังคาเรือน ประชากรในจังหวัดนราธิวาสส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลามประมาณ 78% ศาสนาพุทธประมาณ 21% และศาสนาอื่นๆ อีกประมาณ 1% มีมัสยิด 439 มัสยิด มีวัด 59 วัด สำนักสงฆ์ 10 แห่ง และโบสถ์คริสต์ 2 แห่ง การใช้ภาษานิยมใช้ภาษาท้องถิ่น ซึ่งเรียกว่า "ภาษายาวี" ความหนาแน่นของประชากรในจังหวัด ประมาณ 150 คนต่อ 1 ตารางกิโลเมตร

การแบ่งเขตการปกครอง

จังหวัดนราธิวาส แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 11 อำเภอ 1 กิ่งอำเภอ 75 ตำบล 467 หมู่บ้าน มีเทศบาลเมือง 1 แห่ง เทศบาลตำบล 1 แห่ง สุขาภิบาล 8 แห่ง ดังนี้

1. อำเภอเมืองนราธิวาส มี 7 ตำบล 48 หมู่บ้าน
2. อำเภอดากาย มี 8 ตำบล 47 หมู่บ้าน
3. อำเภอสุไหงโกลก มี 4 ตำบล 15 หมู่บ้าน
4. อำเภอสุไหงปาดี มี 6 ตำบล 43 หมู่บ้าน
5. อำเภอแว้ง มี 6 ตำบล 41 หมู่บ้าน
6. อำเภอระแงะ มี 10 ตำบล 70 หมู่บ้าน
7. อำเภอศรีสาคร มี 9 ตำบล 59 หมู่บ้าน
8. อำเภอศรีสาคร มี 6 ตำบล 26 หมู่บ้าน
9. อำเภอช้างอ มี 6 ตำบล 34 หมู่บ้าน
10. อำเภอบาเจาะ มี 6 ตำบล 31 หมู่บ้าน
11. อำเภอสุคีริน มี 4 ตำบล 30 หมู่บ้าน
12. กิ่งอำเภอจะแนะ มี 3 ตำบล 23 หมู่บ้าน

ส่วนเทศบาลเมือง, เทศบาลตำบล และสุขาภิบาล มีดังนี้

1. เทศบาลเมืองนราธิวาส
2. เทศบาลตำบลสุไหงโกลก
3. สุขาภิบาลดากาย
4. สุขาภิบาลแว้ง
5. สุขาภิบาลตันหยงมีส (อำเภอระแงะ)
6. สุขาภิบาลศรีสาคร
7. สุขาภิบาลปะลิว (อำเภอสุไหงปาดี)
8. สุขาภิบาลช้างอ

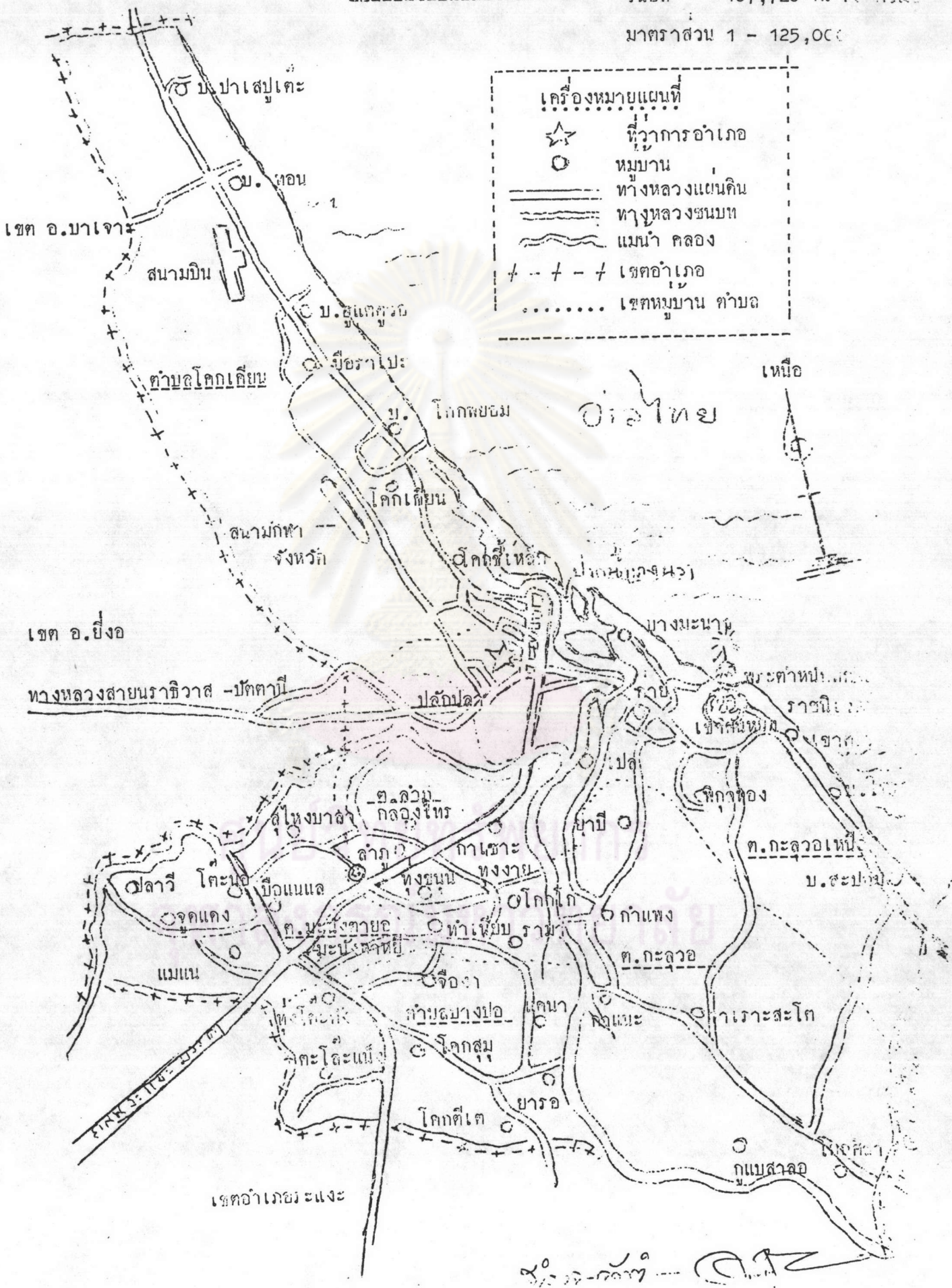
- 9. สาขาวิชาภาษา
- 10. สาขาวิชาครุศาสตร์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อำเภอสายบุรี จ.ปัตตานี

แผนที่สังเขปก่อเมืองนราธิวาส เนื้อที่ 407,720 ตารางวา
มาตราส่วน 1 - 125,000

อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

ที่ตั้งและอาณาเขต

อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เป็นอำเภอที่ตั้งอยู่ติดชายฝั่งทะเล มีเนื้อที่ประมาณ 297.615 ตารางกิโลเมตร เป็นศูนย์กลางของจังหวัด เป็นที่ตั้งของสถานที่ราชการมากมาย เช่น ศาลากลางจังหวัด ศาลประจำจังหวัด เป็นต้น มีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอต่าง ๆ ดังนี้

ทิศเหนือ	จด	อำเภอขามเฒ่าและอำเภอไทย
ทิศตะวันออก	จด	อำเภอไทย
ทิศใต้	จด	อำเภอระแงะ
ทิศตะวันตก	จด	อำเภอยี่งอ

อำเภอเมือง นครราชสีมา มีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 7 ตำบล ดังนี้:-

1. ตำบลบางนาค เป็นตำบลที่อยู่ในเขตเทศบาล
2. ตำบลโคกเคียน มี 9 หมู่บ้าน
3. ตำบลลำภู มี 9 หมู่บ้าน
4. ตำบลมะนังตายน มี 7 หมู่บ้าน
5. ตำบลบางปอ มี 8 หมู่บ้าน
6. ตำบลกะลวอ มี 7 หมู่บ้าน
7. ตำบลกะลวอเหนือ มี 8 หมู่บ้าน

ลักษณะทางประชากร

ประชากรในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา มีประมาณ 47,694 คน เป็นเพศชาย 23,269 คน และเป็นเพศหญิง 24,425 คน มี 6,746 หลังคาเรือน

สภาพทาง เศรษฐกิจ

ประชาชนในอำเภอเมือง นราธิวาส ส่วนใหญ่มีฐานะยากจน เศรษฐกิจโดยทั่วไปขึ้นอยู่กับผลผลิตทางการเกษตรเป็นสำคัญ เพราะประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพหลักกรรม คือ การทำสวนยางพารา โดยจะเห็นได้จากการปลูกยางพาราของประชากรในเขตอำเภอเมือง พบว่า มีทั้งหมด 20,135 ไร่ เป็นยางอ่อนที่ยังกรีดไม่ได้ 9,553 ไร่ และเป็นยางที่กรีดได้แล้ว 10,582 ไร่ และสามารถผลิตยางแผ่นได้ 2,645.5 ตัน นอกจากยางพารา พืชเศรษฐกิจที่มีชื่อของอำเภอเมือง นั่นคือ ลองกอง

นอกเหนือไปจากการปลูกยางพารา ซึ่งถือว่า เป็นพืชเศรษฐกิจอย่างหนึ่งของอำเภอเมืองแล้ว ประชาชนก็ยังมีการปลูกข้าวอีกด้วย แต่เป็นการปลูกเพื่อเลี้ยงชีพเท่านั้น มิได้เป็นการปลูกเพื่อขาย ซึ่งพื้นที่ที่ประชาชนในอำเภอเมืองใช้ทำนามีดังนี้ คือ เช่น พื้นที่นาทั้งหมด 34,357 ไร่ แต่เป็นพื้นที่ทำนาจริงเพียง 27,252 ไร่ เท่านั้น จึงทำให้ทางจังหวัดนราธิวาส จำเป็นต้องสั่งซื้อข้าวจากที่อื่นมาบริโภค

เนื่องจากอำเภอเมือง เป็นอำเภอที่อยู่ติดชายฝั่งทะเลดังที่กล่าว จึงทำให้ประชาชนที่อยู่ภายในเขตอำเภอเมือง มีอาชีพที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งนั่นก็คือ การทำประมง แต่เป็นการประมงแบบยังชีพ มีเครื่องมือทำการประมงขนาดเล็ก ใช้เรือกอลและเป็นเรือหางปลา โดยมีการจับสัตว์น้ำ โดยเฉพาะเป็นการประมงทะเล และการประมงชายฝั่งของอำเภอเมือง นราธิวาส มีปริมาณรวมทั้งสิ้น 1,128,500 กิโลกรัม

การพาณิชย์กรรม

การค้าของอำเภอเมือง นราธิวาส เป็นการค้าเกี่ยวกับผลผลิตทางการเกษตรเป็นส่วนใหญ่ สินค้าออกที่สำคัญ คือ ยางพารา มะพร้าว ลองกอง ส่วนสินค้านำเข้าที่สำคัญได้แก่ ข้าว และเครื่องอุปโภคบริโภคเกือบทุกชนิด

การคลังและการธนาคาร

การดำเนินงานด้านธุรกิจต่าง ๆ จะมีอัตราการขยายตัวมากหรือน้อยนั้น สามารถวัดได้จากธุรกิจการธนาคาร ซึ่งในปัจจุบันมีสาขาธนาคารต่าง ๆ ที่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมือง รวม 9 แห่งด้วยกัน เป็นธนาคารออมสิน 1 แห่ง ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ 1 แห่ง และธนาคารพาณิชย์ 7 แห่ง คือ

1. ธนาคารกรุงไทย จำกัด
2. ธนาคารกรุงเทพ จำกัด
3. ธนาคารนครหลวงไทย จำกัด
4. ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด
5. ธนาคารมหานคร จำกัด
6. ธนาคารทหารไทย
7. ธนาคารกสิกรไทย จำกัด
8. ธนาคารออมสิน
9. ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์

ป่าไม้

ป่าไม้ส่วนใหญ่มีสภาพเช่นป่าดงดิบเขา มีไม้สำคัญ ได้แก่ ไม้สัก ไม้ตะเคียน ไม้หลุมพ้อ ไม้กระยาเลย เป็นต้น ได้แบ่งเนื้อที่ของป่าไม้ออกเป็นป่าสงวนแห่งชาติ จำนวน 18 ป่า และป่าสัมปทาน 4 ป่า ซึ่งเป็นป่าสงวนแห่งชาติจำนวน 3 ป่า ที่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมือง คือ

1. ป่าเท้านัก	ลักษณะป่า	เป็น	ป่าดงดิบเขา
2. ป่าลุ่มน้ำบางนภา	ลักษณะป่า	เป็น	ป่าพรุ
3. ป่าเต็งหนอง	ลักษณะป่า	เป็น	ป่าดงดิบเขา

การสหกรณ์

งานสหกรณ์ เริ่มจัดตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2494 ประเภทสหกรณ์หาทุนชนิดไม่จำกัดสิ้นใช้ตาม พ.ร.บ. สหกรณ์ พ.ศ. 2471 จำนวน 23 สมาคม ต่อมาได้ทำการควบคุมสหกรณ์หาทุนเข้าด้วยกันเป็นสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอ อำเภอละ 1 สหกรณ์ เมื่อปี พ.ศ. 2515 โดยอาศัย พ.ร.บ. 2511 และเปลี่ยนชนิดสหกรณ์เป็น สหกรณ์ชนิดจำกัด

อำเภอเมือง นราธิวาส ได้จัดตั้งสหกรณ์ประเภทต่าง ๆ รวม 4 ประเภทดังนี้

1. สหกรณ์การเกษตร
2. สหกรณ์ออมทรัพย์
3. สหกรณ์ร้านค้า
4. สหกรณ์บริการ

สหกรณ์ทั้ง 4 ประเภทนี้ อยู่ภายใต้การควบคุมแนะนำส่งเสริมของสำนักงานสหกรณ์จังหวัดนราธิวาส จำนวนกลุ่ม จำนวนสมาชิกทุนเรือนหุ้น และทุนดำเนินการของสหกรณ์แต่ละประเภท

การคมนาคมและการขนส่ง

อำเภอเมือง นราธิวาส มีการคมนาคมขนส่งอยู่ด้วยกัน 2 ทาง คือ ทางรถยนต์ และทางอากาศ ส่วนทางรถไฟนั้น สถานีรถไฟจะตั้งอยู่ในอำเภอระแงะ ซึ่งห่างจากตัวอำเภอเมืองประมาณ 22 กิโลเมตร

ทางรถยนต์ มีทั้งทางหลวงแผ่นดินและทางหลวงจังหวัด ซึ่งอยู่ในสภาพดีและระยะทางโดยรถยนต์ภายในเขตจังหวัด จากอำเภอเมือง นราธิวาส ถึงอำเภอต่าง ๆ ดังนี้

ถึง อำเภอเชียงอ	13	กิโลเมตร
อำเภอระแงะ	22	กิโลเมตร
อำเภอบาเจาะ	28	กิโลเมตร
อำเภอตากใบ	33	กิโลเมตร
อำเภอหรือเสาะ	46	กิโลเมตร
กิ่งอำเภอจะแนะ	37	กิโลเมตร
อำเภอสุโหงปาดี	50	กิโลเมตร
อำเภอศรีสาคร	65	กิโลเมตร
อำเภอแว้ง	83	กิโลเมตร

ทางอากาศ มีท่าอากาศยานจังหวัดนราธิวาส 1 แห่ง ตั้งอยู่ที่บ้านทอน ตำบล โศกเคียน อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส ห่างจาก จังหวัด 14 กิโลเมตร มีเที่ยวบิน Shorts บริการเฉพาะวันอาทิตย์ จันทร์ พุธ และวันศุกร์ (เวลาอาจมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เป็นประจำ) สำหรับเครื่องบินอื่น สามารถลงที่ท่าอากาศยานนราธิวาสได้ แต่ยังไม่เปิดบริการ

ส่วนการคมนาคมติดต่อภายใน เขตเทศบาล เมืองนั้น จะมีรถสามล้อที่ใช้คนปั่นและมีที่นั่ง สำหรับไว้หนึ่งอยู่ข้าง ๆ คนปั่นไว้คอยบริการ สำหรับอัตราค่าจ้างนั้นขึ้นอยู่กับระยะทางของ สถานที่ที่ต้องการไป ถ้าระยะทางไกลอัตราค่าบริการก็จะต่ำ แต่ถ้าไกลอัตราค่าบริการก็จะสูงด้วย อาจจะมีอยู่ในระดับตั้งแต่ 3-5 บาทขึ้นไป (ในระยะเวลาทางไกล ๆ)

นอกเหนือไปจากนั้น สำหรับผู้ที่ไม่มีความสะดวกส่วนตัวไม่ว่าจะเป็นรถยนต์ หรือรถ จักรยานยนต์ ก็จะมีรถสองแถวเล็กคอยบริการสำหรับการติดต่อกันระหว่างหมู่บ้าน หรือจากหมู่บ้าน เข้าตัวเมือง ที่นอกเหนือไปจากรถประจำทางที่มีวิ่งบริการ จากอำเภอหนึ่งไปยังอีกอำเภอหนึ่ง ซึ่งรถประจำทางนี้ บางหมู่บ้านก็จะวิ่งผ่านแต่บางหมู่บ้านก็ไม่ผ่าน จึงทำให้ต้องมีรถสองแถวเล็ก คอยบริการดังที่กล่าว

สภาพทางสังคมและวัฒนธรรม

ประชากรในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส มีลักษณะเหมือนกันทั้งจังหวัด คือ ส่วนใหญ่เป็นชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลาม อ่าน พูด และเขียนภาษาไทยได้น้อย การติดต่อสื่อสารในชีวิตประจำวัน จึงใช้ภาษามลายูท้องถิ่น (ภาษายาวี) เกือบทั้งหมด ประกอบกับชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามของอำเภอเมืองนราธิวาส ยึดมั่นเป็นหลัก คำสอนของศาสนาอิสลามอย่างเคร่งครัด โดยถือว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของศาสนา มิใช่ศาสนาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต นอกจากนี้ ยังถือว่าขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ ที่เคยปฏิบัติสืบต่อกันมา ก็เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตด้วย จึงทำให้สังคมชาวไทยมุสลิมของอำเภอเมืองนราธิวาส มีลักษณะค่อนข้างเป็นแบบสังคมปิด และถือว่าเป็นหน้าที่ของมุสลิมทุกคนที่จะต้องเรียนรู้ เผยแพร่ศาสนาและสืบทอดวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีที่เคยปฏิบัติกันมา ไปยังผู้อื่นหรืออนุชนรุ่นหลัง หากผู้ใดละเว้นถือว่าเป็นบาป จากสาเหตุดังกล่าวทำให้ชาวไทยมุสลิมบางส่วน มีความเชื่อและทัศนคติบางอย่างที่ไม่ถูกต้องตามหลักศาสนาอิสลาม และไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลงใดๆ ที่ต่างไปจากวิถีชีวิตดั้งเดิม เพราะเกรงว่าจะเป็นอันตรายต่อวัฒนธรรม และความเชื่อในศาสนาอิสลาม อาทิเช่น การไปยอมรับวิทยากรและความรู้สมัยใหม่ ไม่ส่งเสริมการพูดภาษาไทย และไม่นิยมส่งบุตรหลานของตนเข้าเรียนในโรงเรียนรัฐบาล แต่กลับนิยมให้เข้าโรงเรียนเฉพาะทางด้านศาสนาในโรงเรียนสอนศาสนาอิสลาม (ปอเนาะ)

วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี

ด้านวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี ประชาชนอำเภอเมืองนราธิวาส สำหรับชาวไทยที่นับถือศาสนาพุทธ มีลักษณะที่คล้ายคลึงและไม่แตกต่างไปจากจังหวัดอื่นๆ เช่น การแต่งกายการขึ้นบ้านใหม่ วันสงกรานต์ การบวชภาค วันออกพรรษา ประเพณีเดือนสิบ (วันสารทไทย) และลอยกระทง เป็นต้น

ส่วนชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามนั้น จะมีวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี ที่แตกต่างไปจากชาวไทยที่นับถือศาสนาพุทธ ซึ่ง ณ ที่นี้ จะขอกล่าวเฉพาะที่สำคัญดังนี้

การแต่งกาย

ชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามในอำเภอเมืองนราธิวาส มีการแต่งกายเหมือนกับจังหวัดชายแดนภาคใต้อื่น ๆ โดยถือกันว่า การเปิดเผยอวัยวะบางส่วนของร่างกายที่บัญญัติไว้ทางศาสนา ถือว่า ผิดหลักศาสนาและมรรยาธอันดีงาม

การแต่งกายของสตรี ตามหลักศาสนาอิสลามได้ระบุไว้ว่า ไม่เป็นที่อนุญาตแก่สตรีใดที่จะเปิดเผยเรือนร่างทุกส่วนของร่างกาย ยกเว้นใบหน้าและมือจนถึงข้อมือ ดังนั้นการแต่งกายออกไปในที่สาธารณะสำหรับผู้หญิง เมื่อมีความจำเป็น จึงไม่ใช่เป็นการแต่งกายเพื่อออกไปแสดงแก่คนอื่น มิใช่แต่งกายออกไปเพื่อดึงดูดความสนใจแก่คนอื่น แต่เพื่อปกปิดร่างกายตามที่พระผู้เป็นเจ้าบัญญัติไว้เท่านั้น

เงื่อนไขอีกประการหนึ่งในการแต่งกายของผู้หญิงก็คือ เลื่อนผ้าที่สวมใส่ นั้น จะต้องไม่บางและรัดรูป และเมื่อสวมใส่แล้ว จะต้องไม่เห็นรูปร่างทรวดทรง และนิคมโหนาทออกได้

สำหรับผู้ชาย บริเวณที่ถือว่าควรปกปิดได้แก่ อวัยวะของร่างกายที่อยู่ระหว่างสะดือกับหัวเข่า และได้กำชับไว้ว่า ห้ามเปิดเผยอวัยวะส่วนนี้ต่อคนอื่น และห้ามมองอวัยวะส่วนนี้ของผู้อื่นด้วย

โดยทั่วไปผู้ชายนิยมนุ่งโสร่ง หรือกางเกงขายาว สวมเสื้อแขนยาวและสวมหมวก กาบิเยาะ ส่วนผู้หญิงก็สวมเสื้อแขนยาวถึงข้อมือ และนุ่งผ้ากรอมข้อเท้า ตลอดจนคลุมศีรษะ และเปิดเผยเฉพาะใบหน้า และมือจนถึงข้อมือ ตามที่ศาสนาบัญญัติไว้

พิธีถือศีลอด (ถือบวช)

เมื่อถึงเดือน "รอมฎอน" หรือเดือนที่ 9 ของปีฮิจเราะห์ศักราชชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลาม ทุกคนจะถือศีลอด นับเป็นเวลา 1 เดือนเต็ม ในช่วงระยะเวลาดังกล่าว เขาจะไม่ยอมให้อาหารและน้ำ หรือน้ำลายส่วงล้ำเข้าไปในลำคอ นับตั้งแต่ตะวันสางไปจนถึงตะวันตก

ขอบฟ้า และจะเริ่มรับประทานอาหารเมื่อถึงเวลา (ประมาณ 6 โมงเย็นล่วงไปแล้ว) จนถึงก่อนสว่าง ทั้งนี้ได้หมายความว่าในช่วงเวลากลางคืน จะมีการร่วมวงรับประทานอาหารกันอย่างเต็มที่ เพียงแต่ประทั่งความหิวเท่านั้น

เหตุผลที่ศาสนาอิสลามได้บัญญัติไว้เช่นนี้ ก็เพื่อให้ชาวมุสลิมได้รู้สำนึกถึงความอดอยากและความยากจนว่า ในยามที่คนเราต้องอดอาหารนั้น จะมีความทุกข์ทรมานเพียงใด เพื่อคนร่ำรวยจะได้เกิดจิตสำนึก มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แล้วให้การช่วยเหลือหรือบริจาคทาน (ซากัต) แก่คนยากจน

เมื่อครบกำหนด 1 เดือนแล้ว ก็เป็นวันออกบวช หรือที่เรียกว่า วัน "ซารีรายอ" หรือ "อีดีลฟิตรี" มีการเฉลิมฉลองรื่นเริงจำนวน 3 วัน เพื่อฉลองการกลับมาสู่การดำเนินชีวิตตามปกติธรรมดาศาสนาของมุสลิมทั่วโลก หลีกจากที่ได้ประสบความสำเร็จในการถือศีลอดอย่างเคร่งครัดตามบทบัญญัติของศาสนาอิสลาม ในวันที่ยังจัดให้มีการบริจาคทานแก่คน 8 ประเภท เช่น คนยากจน คนอนาถา และคนพิการทั่วไป ฯลฯ รวมทั้งร่วมกันบริจาคเพื่อสิ่งอื่นเป็นสาธารณประโยชน์อีกด้วย

ประเพณีมาแกปูโละ

"มาแกปูโละ" เป็น ภาษาท้องถิ่นแปลว่า "กินเหนียว" ประเพณีการกินเหนียวของชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลาม จะใช้ในหลายโอกาส เช่น แต่งงาน และเข้าสู่หนัด คำว่า "กินเหนียว" มิใช่ว่าเจ้าของงานจะเสิร์ฟอาหารเฉพาะข้าวเหนียวเท่านั้น แต่เป็นการเลี้ยงอาหารธรรมดาทั่วๆ ไป นั่นเอง ซึ่งจะมีอาหารหลายอย่างให้รับประทานกัน

การเข้าสู่หนัด

การเข้าสู่หนัดนั้น เป็นหลักการของศาสนาอิสลาม อันเกี่ยวข้องกับเรื่องความสะอาด คือ การขลิบผิวหนังหุ้มส่วนปลายอวัยวะเพศชาย หรือเรียกตามภาษาท้องถิ่นว่า "มาโชะยารี" ซึ่ง จะกระทำแก่เด็กชายที่มีอายุระหว่าง 2-19 ปี ส่วนการจัดงานเลี้ยงอาหารในวันเข้าสู่หนัดนั้นถือ ว่า เป็นประเพณีอย่างหนึ่งของชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามในจังหวัดนครราชสีมา

วันรายอฮัจยี

เป็นวันที่ชาวไทยมุสลิมในจังหวัดนราธิวาส ได้จัดพิธีละหมาดร่วมกันในเวลาเช้า หลังจากนั้นจะร่วมกันทอรูปาน (เชือกสัตรี เช่น โคน พะ แกะ) เพื่อแจกจ่ายให้แก่คนยากจน หรือ จัดงานเลี้ยงตามบ้านโดยเชิญญาติพี่น้อง มิตรสหายรับประทานอาหารร่วมกัน

ขนบธรรมเนียมการเคารพ

ชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลาม เมื่อพบปะกันก็จะกล่าวหาว่า "อัสลามออลัยกุม" "ขอความสันติจงมีแต่ท่าน" และมีการตอบรับว่า "วาออลัยกุมมุสลาม" (และความสันติจงมีแต่ท่านเช่นกัน) แล้วยื่นมือสัมผัสกัน และบางครั้งก็ยกมาลูบหน้า บางครั้งก็มาแตะบริเวณหน้าอก ผู้ชายให้สัมผัสมือระหว่างผู้ชายด้วยกัน และผู้หญิงให้สัมผัสมือระหว่างผู้หญิงด้วยกัน ส่วนบุคคลอื่นๆ โดยทั่วไปใช้การไหว้หรือจับมือกัน

สถานที่ประกอบศาสนกิจ

สถานที่ประกอบศาสนกิจของชาวไทยมุสลิมนั้น จะไปประกอบศาสนกิจกันที่มัสยิด ซึ่งในอำเภอเมืองนี้มีมัสยิด อยู่ 52 มัสยิด ส่วนชาวไทยพุทธนั้น ก็จะไปทำพิธีทางศาสนาเหมือนชาวไทยพุทธในจังหวัดอื่น ๆ คือ ไปวัด ซึ่งมีอยู่ด้วยกัน 11 วัด และเช่นเดียวกับชาวไทยคริสต์ ก็ไปประกอบพิธีทางศาสนาที่โบสถ์ซึ่งมีโบสถ์อยู่ 1 แห่ง

การศึกษา

เนื่องจากมนุษย์เป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุด ในการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า จึงได้จัดให้มีการบริการทางการศึกษาแก่ประชาชน ทั้งในระบบและนอกระบบอย่างทั่วถึง ตั้งแต่ระดับประถมศึกษา จนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ และสายอาชีพ เพื่อให้ประชาชนสามารถอ่านออกเขียนได้ แม้กระทั่งในโรงเรียนสอนศาสนาอิสลาม (ปอเนาะ) นั้น ก็ได้จัดให้มีการสอน

ภาษาไทยด้วย นอกเหนือไปจากการสอนศาสนาแล้ว ซึ่งมีประเภทการศึกษาต่าง ๆ ในอำเภอเมือง นราธิวาส ดังนี้

กรมอาชีวศึกษา ประกอบด้วย

วิทยาลัยเทคนิค นราธิวาส

โรงเรียนสารพัดช่างนราธิวาส

กรมสามัญศึกษา ประกอบด้วย

โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์นราธิวาส

โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

สำนักงานประถมศึกษาแห่งชาติ ประกอบด้วย

โรงเรียน เอกชนสายอาชีพ (พณิชยการ)

โรงเรียน เอกชนสามัญ

โรงเรียนสอนศาสนาอิสลาม

โรงเรียน เทศบาล

วิทยาลัยพยาบาลนราธิวาส

การสาธารณสุข

การจัดการบริการด้านสาธารณสุข เป็นสิ่งจำเป็นพื้นฐานที่จะ เสริมสร้างให้ประชาชนมีสุขภาพดีทั้งร่างกายและจิตใจ และเป็นสิทธิที่ประชาชนทุกคนมีที่จะได้รับการบริการจากรัฐ แต่เนื่องจากประชาชนในเขตพื้นที่นี้ เป็น เขตที่อยู่ห่างไกลจากชุมชนที่มีความเจริญกว่า จึงทำให้การบริการทางด้านนี้นั้น ยังมีไม่พอความต้องการของประชาชน อย่างไรก็ตามก็ได้พยายามที่จะจัดการ

การบริการตามกำลังความสามารถ เท่าที่รัฐจะทำได้ โดยจัดให้มีการบริการด้านสาธารณสุขใน
อำเภอเมือง นราธิวาส ดังนี้

1. โรงพยาบาลนราธิวาส	1	แห่ง
2. สถานีอนามัย	9	แห่ง
3. สถานบริการสาธารณสุขชุมชน	1	แห่ง
4. หน่วยกามโรค	1	แห่ง
5. ศูนย์สาธารณสุข เทศบาล	1	แห่ง

นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานสาธารณสุขที่ตั้งอยู่ในอำเภอเมืองอีก ได้แก่

- สำนักงานโครงการปราบปรามโรคติดต่อการสาธารณสุข (โรคพืลาเรีย)
- สำนักงานมาเล เรียนนราธิวาส

และยังมีสถานบริการด้านสุขภาพอนามัยอื่น ๆ ที่ดำเนินการโดยเอกชน ดังนี้

- โรงพยาบาลโคกเคียน
- หันตกรรม
- คลินิก
- ร้านขายยา

แยกตามใบอนุญาต ดังนี้

- แผนปัจจุบัน
- บรรจุเสร็จ
- แผนโบราณ
- โรงผลิตอาหาร

โดยมีบุคลากรประจำอยู่ที่สถานบริการสาธารณสุขของรัฐ ดังนี้

- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด

แพทย์	1	คน
ทันตแพทย์	1	คน
เภสัชกร	1	คน
พยาบาล	23	คน
บุคลากรทางแพทย์	28	คน
เจ้าหน้าที่อื่น ๆ	39	คน

- โรงพยาบาลนราธิวาส มี

แพทย์	21	คน
ทันตแพทย์	1	คน
เภสัชกร	2	คน
พยาบาล	264	คน
บุคลากรทางแพทย์	27	คน
เจ้าหน้าที่อื่น ๆ	287	คน

จากจำนวนบุคลากรทั้งจังหวัด 1,538 คน โดยคิดเป็นสัดส่วนเฉพาะในเขตเทศบาลเมือง มีสัดส่วนแพทย์ต่อประชาชน เป็น 1:1,903 คน จะเห็นว่า จำนวนบุคลากรที่ทางราชการมีอยู่นั้น มีไม่เพียงพอกับจำนวนประชากรทั้งหมดทั้งจังหวัด หรือแม้แต่ในอำเภอเมืองเอง ซึ่งมีประชากรอยู่ 47,694 คน แต่มีจำนวนบุคลากรเพียงประมาณ 1 พันกว่าคนเท่านั้น

แต่อย่างไรก็ตาม ก็ยังถือว่าประชาชนในเขตอำเภอเมือง ได้รับการบริการดีกว่าเขตอื่นในจังหวัด

สรุปปัญหาความเจ็บป่วยและตายของประชาชน

จากการรวบรวมรายงานต่าง ๆ ที่ส่งมาจากสถานบริการสาธารณสุขของรัฐทุกระดับ พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่จะมีสาเหตุของการเจ็บป่วยและตายมาจากโรคต่าง ๆ ดังนี้

1. ผู้ป่วยนอกที่มารับบริการจากสถานบริการ ส่วนใหญ่จะป่วยด้วยโรคระบบทางเดินหายใจอันดับแรก และโรคติดเชื้อทางปัสสาวะ โรคระบบย่อยอาหาร และโรคผิวหนัง

2. ผู้ป่วยใน ซึ่งแพทย์รับไว้เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลทั่วไป โรงพยาบาลชุมชน ส่วนใหญ่เป็นโรคระบบทางเดินอาหาร โรคติดเชื้อ และอุบัติเหตุต่าง ๆ และโรคระบบทางเดินหายใจ เป็นต้น

3. ผู้ป่วยโรคระบาด ซึ่งรวบรวมจากสถานบริการสาธารณสุขทุกแห่ง จะพบว่า โรคที่เป็นปัญหาสำคัญอันดับแรก คือ โรคอุจจาระร่วง และโรคติดเชื้อทางระบบอาหารอื่น ๆ สาเหตุเกิดจากการดื่มน้ำและบริโภคอาหารไม่สะอาด อันดับรองลงมา คือ กามโรค ซึ่งเป็นโรคที่เป็นปัญหาสังคม สาเหตุมาจากจำนวนหญิงบริการมีจำนวนมาก มาประกอบอาชีพตามแนวชายแดน และเคลื่อนย้ายไปมาอยู่ เสมอ ทำให้ยากต่อการควบคุมป้องกันโรค และโรคเท้าช้าง ยังเป็นปัญหาของจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งจะเกิดบางท้องถิ่นเนื่องจากมีแหล่งเพาะพันธุ์ยุงนำโรค นอกจากนี้ ยังมีโรคที่สามารถป้องกันได้ด้วยวัคซีนในเด็กอายุต่ำกว่า 1 ปี และต่ำกว่า 5 ปี ก็มีบ้างบางแห่ง แต่ก็มีแนวโน้มจะลดลงเรื่อย ๆ เช่น ไอกรน บาดทะยัก หัด

สาเหตุของความเจ็บป่วยและตายของโรคต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นปัญหาของเกือบทุกอำเภอในจังหวัด แม้แต่อำเภอเมืองก็เช่นเดียวกัน ไม่ได้แตกต่างไปจากอำเภออื่น ๆ แต่อย่างไรก็ตาม การขาดความรู้เรื่องสุขภาพอนามัยของประชาชนอีกด้วย ที่อาจจะ เป็นสาเหตุก่อให้เกิดความเจ็บป่วย ซึ่งเนื่องมาจากการขาดแคลนเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่จะให้คำแนะนำต่าง ๆ ในเรื่องของคุณภาพอนามัยนั่นเอง

เมื่อเกิดปัญหา เช่นนี้แล้ว ทางสาธารณสุขจังหวัดก็มีได้หนึ่งนอบใจ ได้พยายามแก้ไข ปัญหาสุดความสามารถ โดยจัดตั้งเป็นโครงการต่างๆ ขึ้นมา ตามแนวนโยบายของแผนพัฒนา สาธารณสุข ซึ่งในงานวิจัยครั้งนี้ ได้เน้นโครงการฯ หนึ่ง ของจังหวัดนครราชสีมาที่ปฏิบัติตามแนวนโยบายของงานสาธารณสุขมูลฐาน อันจะประกอบด้วยโครงการหลายโครงการด้วยกัน เช่น โครงการจัดตั้งกองทุนโภชนาการ, กองทุนเวชภัณฑ์, กองทุนสุขภาพิบาล, โครงการผู้สื่อสาร สาธารณสุข (ผสส.), โครงการอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เป็นต้น เพื่อที่จะช่วยบรรเทาทุกข์แก้ปัญหาให้กับประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา งานวิจัยนี้จะศึกษาเฉพาะอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เท่านั้น ดังจะกล่าวรายละเอียดในบทต่อไป.

ศูนย์วิทยพัทยาการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย